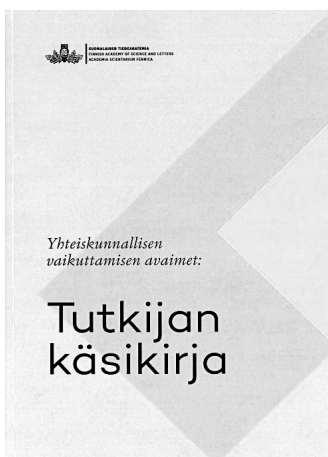

Tutkijan rooli yhteiskuntapoliittisena vaikuttajana

Sanni Salonen

Suomalainen Tiedeakatemia. (2023). *Yhteiskunnallisen vaikuttamisen avaimet: tutkijan käsikirja*. Suomalainen Tiedeakatemia. 83 sivua.

Koen tutkijana ajoittain turhautumista työni äärellä – onko tutkimustuloksilla, joita saavutan, lopulta konkreettisia vaikutuksia yhteiskuntaamme? Selkeästi en ole pohdintojeni kanssa yksin, sillä Suomalaisen Tiedeakatemian uutuusteos *Yhteiskunnallisen vaikuttamisen avaimet: Tutkijan käsikirja*, reflektoi juuri tätä tematiikkaa. Tartuinkin kirjaan suurella mielenkiinnolla. Käsikirja on suunnattu kaikille, jotka haluavat vahvistaa tietopohjaansa päätöksenteon ja tutkimuksen välisestä vuorovaikutuksesta. Teos tarjoaa arvokkaita näkökulmia ja työkaluja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseen tutkimuksen kautta ja pysäytti minut tarkastelemaan omaa rooliani tutkijana vaikuttavuuden näkö-

kulmasta. Voisinko minä tutkijana todella vaikuttaa yhteiskuntapoliittisiin päätöksiin?

Tutkin ja haluan vaikuttaa – mistä aloittaisin?

Käsikirjan jäsentely perustuu teoksen alussa esiteltyyn vaikuttavuustyön kompetenssien viitekehykseen ja sen kolmeen ulottuvuuteen: *osaamiseen, ymmärrykseen ja hyvin käytäntöihin*. Näiden teemojen kautta lukija johdatellaan askel kerrallaan kohti yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa tutkijan roolia. Lähtökohtana on herätellä tutkijoita pohtimaan, miksi he eivät vaikuta yhteiskunnallisesti, ja samalla kannustaa heidät omien vahvuksiensa tunnistamiseen ja löytämään niiden kautta itselleen sopivimmat vaikuttamisen muodot. Kirja perustuukin yksinkertaisuudessaan oivallukseen siitä, että vaikuttamisen mahdollisuuksia on lukuisia ja kenenkään ei tarvitse hallita niitä kaikkia, mutta jokainen voi vaikuttaa jollakin keinoin ja vaikuttamisen taidoissa voi kehittyä. Itse tunnistan helposti ajautuvani ”kaikki tai ei mitään” -ajatteluun yhteiskunnallisen vaikuttamisen kysymyksissä, vaikka lopulta optimaalinen ratkaisu olisi, että jokainen tutkija vaikuttaisi omalla panoksellaan, vaikka se olisi vain vähäinen.

Kirja painottaa strategista suhtautumista tieteen vaikuttavuuteen korostaen, ettei tut-

kijan tarvitse vaikuttaa yksin. Verkostoitumiseen tarjotaan käytännönläheisiä vinkkejä ja visualisoidaan tiedon tuottajien, tiedonvälittäjien ja tiedon hyödyntäjien välisiä suhteita. Kirja määrittäyty käsikirjaksi, mutta se sisältää myös työkirjamaisia elementtejä. Jo alkumetreillä esitellään kirjan sisältävän erityyppisiä tiedollisia ja interaktiivisia kokonaisuuksia, joista osa on työkaluja. Työkaluosiot sisältävät konkreettisia välineitä vaikuttamisen käytäntöjen harjoitteluun ja jalkauttamiseen sekä oman tutkimuksensa ulottuvuuksien tarkastelemiseen vaikuttavuuden näkökulmasta. Tällaisia työkaluja ovat esimerkiksi vuorovaikutussuunnitelma sekä sidosryhmäkartoitus. Tarkastelin omaa tutkimustyötäni näiden työkalujen kautta kirjaa lukiessani, ja ne herättivät kiinnostuksen hyödyntää menetelmiä omassa sidosryhmissäni ja haastaa tutkijakollegoitani tarkastelemaan omia vaikuttamispyrkimyksiään.

Kirjassa tuodaan esiin näkemys, jonka mukaan ”tutkimuksen vaikuttavuuden pohtiminen ei ole välttämättömyys – tutkijalla on lupa keskittyä ydintehtäväänsä, eli tutkimuksen tekemiseen” (Suomalainen Tiedeakatemia, 2023, s. 10). Tätä ajatusta kuitenkin hieman haastan. Eikö tieteellisen tutkimuksen perimmäisenä ajatuksena tulisi kuitenkin olla, että tutkimuksella on mahdollista tuottaa jotain vaikuttavaa? Mielestäni jokaisen tutkimuksen

kohdalla olisi olennaista pysähtyä refleктоimaan, miksi valittua aiheetta tutkitaan ja millaisia vaikutuksia tutkimuksella haluttaisiin saavuttaa.

Tutkijan roolin näkymättömyys poliittisessa päätöksenteossa

Kirjan kolmannessa luvussa lukijaa kannustetaan refleктоimaan omaa asemaansa tutkijana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Luku käsittelee tutkijan suhdetta tutkimustietoon, painottaen rooleja, joita hän voi omaksua: advokaatti, syntetisoija tai kommentoija. Kirja valaisee käytännön esimerkein, miten tutkija konkreettisesti ilmentää näitä rooleja eri tilanteissa ja miten näiden roolien kautta hän voi parhaiten hyödyntää potentiaaliaan yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Näkyväksi tehdään myös, ettei tutkija voi aina valita rooliaan itse vaan vaikuttamisen mahdollisuuksia saattaa rajoittaa tiedonhyödyntäjien tutkijalle ennalta määrittämä tehtävä. Vaikuttamisen mahdollisuuksia rajoittavat ulkoiset tekijät, mutta kirja korostaa tutkijan oman panoksen merkitystä, kuten tiedontuottamisen taitoja, aktiivisuutta ja motivaatiota.

Teos syvennyy poliittisten päätäjien työn luonteeseen ja pyrkii avaamaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat päätöksentekoon tutkitun tiedon ohella. Kirja identifioi selkeästi niitä vaikuttamisen paikkoja ja reittejä, joihin tutkijan on mahdollista pyrkiä tarttumaan saattaakseen tutkimustuloksiaan osaksi poliittisia päätöksentekoprosesseja. Erilaiset tiedontarpeet korostuvat politiikkatoimen eri vaiheissa, ja näiden tarpeiden tunnistaminen helpottaa tutkijan vaikuttamisenpaikkojen hahmottamista. Keskeistä on lisäksi muistaa, että tutkija voi vaikuttaa yhteiskunnallisesti myös päätöksenteon jälkeen, politiikka-toimien vaikutusten arvioinnissa.

Kirjassa inhimillistetään alussa esiin nostamaani ajatusta yhteiskunnallisen vaikuttamisen pyrkimysten turhauttavuudesta ja tehdään näkyväksi, että ajoittaiselle turhautumisen tunteelle on perusteensa. Olisi naiivia olettaa, että jokainen tutkimus nähdään heti suurena läpimurtona, joka tavoittaa poliittiset päätöksentekijät. On myös vain harvoin mahdollista todentaa, mihin tutkimuksiin päätöksentekijät ovat lopulta perehtyneet. Lisäksi teos realisoi, että silloinkin kun tutkija onnistuu vaikuttamispyrkimyksissään, voi hänen roolinsa poliittisen päätöksenteon tausta-

talla jäädä näkymättömäksi. Samalla kuitenkin alleviivataan vaikuttamisen pitkäjänteisyyttä ja motivoidaan ymmärtämään syitä, miksi vaikuttaminen haastavuu-destaan huolimatta kannattaa.

Käsikirja osoittautui äärimmäisen hyödylliseksi kaltaiseleni tutkijanoviisille. Toivoisin, että olisin saanut tämän teoksen käsiini jo heti akateemisen urani alussa, perehdytysoppaan kaltaisena johdatuksena tutkijan rooliin. Mielestäni kirja olisikin hedelmällistä integroida osaksi väitöskirjaopintojen alkuvaihetta, oppialasta riippumatta. Teos on kompakti, helposti omaksuttava ja visuaalisesti houkutteleva. Sen lukeminen ei ainoastaan innostanut minua pyrkimään entistä vahvemmin kohti tutkimuksen tekoa vaan myös vahvisti uskoani omiin vaikutusmahdollisuuksiini tutkijana. Vaikka kirja ei välttämättä tarjoa tutkijanurallaan pidemmälle edenneille uutta infoa samassa mittakaavassa, se voi silti inspiroida uusiin oivalluksiin ja kannustaa tarkastelemaan omaa tutkijan roolia uudesta näkökulmasta. Näin ollen, tutkija, jos kaipaat vaihtelua tiedeartikkeleihin ja haluat lisätä lukulistallesi jotain kevyempää ja helposti lähestyttävää – mutta ehdottomasti hyödyllistä – suosittelen tarttumaan tähän teokseen! ■